

Poznámky k výběru studijní literatury při výuce anglického jazyka v rezortu MO

Od konce roku 1995, kdy se v rezortu MO zavedlo v jazykové přípravě zkoušení podle normy NATO „Stanag 6001“, stojí před vojenskými učiteli anglického jazyka úkol připravit v různých organizačních formách jazykové přípravy, a především v intenzivních jazykových kurzech příslušníky AČR pro komunikaci ve strukturách NATO. Ne všechny učebnice jsou však pro výuku tohoto jazyka v armádě vhodné. Více o tom v následujícím příspěvku.

V průběhu několika let se používaly v armádních zařízeních k výuce nejčastěji následující učebnice anglického jazyka: Angličtina pro samouky (Dr. Ludmila Kollmanová, Leda), Angličtina pro jazykové školy (E. Zábojová, J. Peprník, S. Nangonová, SPN Praha), The Cambridge English Course (M. Swan and C. Walter, Cambridge University Press), Look Ahead (M.D. Vivier, A. Hopkins, J. Potter, Longman Group Limited and The British Broadcasting Corporation), Headway Liz and John Soars, Oxford University Press), a American Language Course (DLI, Lackland-Texas).

Získané jazykové znalosti se ověřují zkouškou podle výše uvedené normy a hodnotí se známkou, která se skládá ze čtyř hodnotících známek (známky 1 až 5), které označují úroveň **čtyř základních jazykových dovedností** – poslechu s porozuměním, ústního projevu, čtení s porozuměním a písemného projevu.

Před známkami je uvedena zkratka SLP (*Standard Language Profile*), která znamená, že hodnocení je standardizované.

Na výsledné znalosti posluchačů po ukončení kurzů mají vliv motivační faktory, věk posluchačů, počet posluchačů ve třídě, dřívější studium cizího jazyka, počet hodin výuky a v neposlední řadě také výběr učebnic.

Při typu studia, který v armádě probíhá, se některé učebnice ukázaly jako málo přiměřené, a tak se v posledním období vyučuje hlavně podle britských učebnic „Headway“ a podle amerických učebnic „American Language Course“ (ALC). Názory na výběr a používání učebnic jsou různé, my jsme se pokusili porovnat některé ukazatele alespoň u těchto dvou nejpoužívanějších učebnic.

Vzhledem k širší populaci, která se na této úrovni na zkoušky Stanag 6001 v AČR připravuje, jsme se zaměřili na znalosti a dovednosti potřebné pro získání SLP 1,1,1,1 (jedná se o komunikaci na elementárním stupni).

Pro dosažení hodnocení SLP 1,1,1,1 v jednotlivých jazykových dovednostech se doporučuje zvládnout učební látku v rozsahu prvních 12 knih kurzu ALC, anebo zvládnout látku v rozsahu britské učebnice Headway-Elementary a osm lekcí z navazující učebnice Headway Pre-Intermediate.

Podle předpisu Vševojsk-16-14 „Jazyková příprava v rezortu ministerstva obrany“ (Praha 1996) je k dosažení výše uvedené zkoušky nutno zvládnout rozsah slovní zásoby

Tab. 1

a) Počet lexikálních jednotek

American Language Course (Books 1-12)		Headway (Elem. + Pre-Int. L 1-8)	
Books 1-6	920	Elementary	820
Books 7-12	1.000	Pre-Intermediate (L 1-8)	500
Celkem	1.920	Celkem	1.320

b) Počet lexikálních jednotek po odečtení opakujících se jednotek

American Language Course (Books 1-12)		Headway (Elem. + Pre-Int. L 1-8)	
Celkem	1.720	Celkem	1.190

c) Počet lexikálních jednotek z hlediska jejich zastoupení v obou učebnicích:

Počet l.j., vyskytujících se		
v obou učebnicích	pouze v American Language Course (Books 1-12)	Pouze v Headway (Elem. + Pre-Int. L 1-8)
570	1150	620

Tab. 2

	American Language Course (Books 1-12)			Headway (Elem. + Pre-Int. L 1-8)		
	1-6	7-12	Total	Elem.	Pre-Int. L1-8	Total
Osobní údaje, rodina	2	3	5	7	3	10
Zaměstnání, pracoviště	2	2	4	1	2	3
Nákupy, banka, směnárna	4	4	8	2	2	4
Bydlení, popis domu, bytu, pokoje	2	3	5	2	0	2
Cestování, dopravní prostředky	2	1	3	3	0	3
Zábava a volný čas, dovolená, koníčky	1	2	3	5	1	6
Počasí, určování času, smlouvení schůzky	4	2	6	2	4	6
Zdraví a nemoci, návštěva u lékaře	2	1	3	0	0	0
Orientace ve městě, dotaz na cestu, poskytnutí rady	1	3	4	2	1	3
Jídlo, restaurace	4	1	5	2	1	3
Zajištění ubytování a souvisejících služeb (hotel, ubytovna, kemp)	1	2	3	1	0	1

Zastoupení jednotlivých témat k dané zkoušce

Čísla ve sloupcích udávají počet výskytů (i částečných) tématu, tj. např. článek, nahrávka, cvičení apod.

přibližně 1200 slov (lexikálních jednotek) pasivně a 600 až 800 slov aktivně. Číselné vyhodnocení počtu lexikálních jednotek jsou v námi sledovaných učebních textech uvedeny v **tabulkách** číslo 1a, 1b, 1c. V **tab. 2** potom uvádíme zastoupení jednotlivých tematických okruhů.

Při tomto porovnání se zcela jistě vyskytne otázka z jaké slovní zásoby se vlastně připravují SLP testy, když se slovní zásoba liší téměř v 50 procentech?

Metodické pokyny vydané sekci metodiky a testování Institutu jazykové přípravy VA v Brně jako orientační pomůcka pro přípravu k prvnímu stupni SLP pro anglický jazyk, vymezují rámcově jednotlivé tematické celky, které mají uchazeči o vykonání jazykové zkoušky zvládnout (viz **tab. 2**).

Možnost zařazení posluchačů do učebních skupin podle vstupních znalostí

Učebnice ALC na rozdíl od učebnic Headway umožňují pomocí rozmisťovacího testu **ALCPT** (*American Language Course Placement Test*), který je součástí sady učebnic ALC, rychlé a spolehlivé zařazení posluchačů do skupin podle jejich vstupních znalostí. V praxi to znamená, že jedna skupina může např. začít s učebnicí ALC-Book 1, skupina 2 s učebnicí ALC-Book 4 a skupina 3 s učebnicí ALC-Book 10 a posluchači nemusí ztrácet čas probíráním látky, kterou mají již dobře osvojenou.

Posluchači kurzu jsou ke konci každého týdne pravidelně přezkušováni ze zvládnutí obsahu jednotlivých učebnic, a to umožňuje průběžně zlepšovat postupy a zdůraznit části učební látky které dělají problémy.

Z výše uvedeného porovnání vyplývá, že pro intenzivní typy kurzů jsou vhodné učebnice ALC. Obsahují větší slovní zásobu důležitou pro prověření dovednosti poslechu s porozuměním a více konverzačních témat nutných pro nácvik ústního projevu.

I když srovnání se týká výukového materiálu pro přípravu na zkoušku SLP 1, lze oprávněně předpokládat, že obdobná situace platí i pro přípravu na zkoušku SLP 2 a částečně SLP 3 při používání výše uvedených studijních materiálů.

Na základě naší analýzy i praktických zkušeností a výsledků dosažených v jazykové přípravě v našem vojenském zařízení doporučujeme, aby ve vojenských školách a zařízeních pověřených jazykovou přípravou byly pro anglický jazyk používány v optimální míře právě učebnice ALC spolu s doprovodnými audiovizuálními materiály jako učebnice základní.

Malý pohled do civilu

Jediným civilním českým dokladem o úrovni jazykových schopností jsou státní jazykové zkoušky (SJZ), které se konají na státních jazykových školách v celé republice. Státnice se platí, základní, „malá“ stojí 1600 Kč, všeobecná, „velká“ 2000 Kč, překladatelská a tlumočnická 3200 Kč.

Lidem, kteří chtějí studovat nebo pracovat v zahraničí, se ale vyplatí získat některý ze zahraničních certifikátů. Mnohé svou úroveň odpovídají českým státnicím. V zahraničí jsou ale známější, a proto vítanější. Některé certifikáty zbavují jejich držitele povinnosti skládat jinak povinnou zahraniční zkoušku pro cizince, jiné jsou přímo podmínkou ke studiu (viz **přehled**).

Přehled nejčastějších certifikátů z cizích jazyků, které je možné složit v ČR

TOEFL (AJ)

Zkouška z angličtiny, která je základním předpokladem pro přijetí na všechny univerzity v Severní Americe (100 US dolarů, není možné platit v korunách).

SAT I (AJ)

Povinná zkouška pro přijetí na prestižní univerzity v Severní Americe, testuje i studijní předpoklady (38 US dolarů).

SAT II (AJ)

Testuje odborné znalosti studentů, např. z biologie, chemie, matematiky atd., výhoda při žádosti o stipendium (38 US dolarů).

GRE (AJ)

Zkouška pro vysokoškoláky, kteří chtějí v Severní Americe získat titul magistr nebo doktor (120 US dolarů).

GMAT (AJ)

Zkouška z managementu, určená pro zájemce o získání MBA – Master of Business Administration (195 US dolarů).

KET (AJ)

Nejnižší stupeň cambridgeských zkoušek (1500 Kč).

PET (AJ)

Pro uchazeče, jejichž cílem je složit zkoušku FCE, ale nemají k tomu dostatek znalostí či sebedůvěry (1900 Kč).

FCE (AJ)

Vyšší středně pokročilá úroveň, zkouška je uznávána především v oblasti obchodu a průmyslu (3400 Kč).

CAE (AJ)

Splňuje vstupní požadavek na znalost angličtiny většiny univerzit ve Velké Británii (3600 Kč).

CPE (AJ)

Splňuje požadavek na jazykovou kvalifikaci na všech univerzitách ve Velké Británii, ale i na mnoha univerzitách v ostatních anglicky mluvících zemích (3800 Kč).

CEIBT (AJ)

Testuje schopnost komunikovat v pracovním prostředí, u zájemců se předpokládá znalost angličtiny na úrovni CAE (4000 Kč).

DELF (FJ)

Srovnatelná s „malou státnicí“, v současné době probíhá v ČR pouze experimentálně.

DALEF (FJ)

Úroveň srovnatelná s „velkou státnicí“, zbavuje povinnosti složit zkoušku z FJ při zápisu na vysokou školu ve Francii (1600 Kč).

ZDaF (NJ)

Srovnatelná s „malou státnicí“, v zemích německé jazykové oblasti je uznávána jako doklad pro některé školy středního stupně v Německu (1650 Kč).

ZMP (NJ)

Úroveň srovnatelná s „velkou státnicí“, držitel je zbaven povinnosti složit zkoušku z NJ na některých středních a vysokých školách v Německu (2200 Kč).

ZDfB (NJ)

Zkouška zaměřená na praktické použití, administrativní činnost, ekonomika ap. (1950 Kč).

KDS (NJ)

Splňuje vstupní požadavek na znalost němčiny na německých univerzitách (3600 Kč).

GDS (NJ)

Pro zájemce ovládající němčinu na úrovni mateřského jazyka (4200 Kč).

Fulbrightova komise v Praze nabízí angličtinářům především zkoušku TOEFL, která je zaměřená na americkou angličtinu, a určená lidem, kteří chtějí studovat či pracovat v Severní Americe. Dalšími zkouškami, které mohou severoamerické univerzity požadovat, jsou SAT, GMAT a GRE. Specifikem těchto zkoušek je to, že se dělají – vyjma SAT – na počítači a mají omezenou platnost. TOEFL platí dva roky, GMAT a GRE pět let. Všechny tyto zkoušky se skládají výhradně ve Fulbrightově komisi v Praze. Uváděné ceny jsou pouze orientační a závisí na aktuálním kurzu koruny vůči dolaru, libře ap.

Dalšími známými certifikáty z angličtiny jsou např. cambridgeské zkoušky. Jejich názvy jsou nejčastěji napsány ve zkratkách KET, PET, FCE, CAE, CPE a CEIBT. Stejně jako u dalších osvědčení mají neomezenou dobu platnosti.

Jaké další jazykové zkoušky je možné skládat?

Zkouška SALF je určena francouzštinářům. Jejím patronem je Francouzský institut v Praze. DALF odpovídá „velké státnici“. Podmínkou složení je maturita na francouzském bilingvním gymnáziu nebo „velká státnice“ či „malá státnice“ v kombinaci s postupovou zkouškou, nebo zkouška DELF složená v zahraničí. DELF je na úrovni malé státnice u nás a probíhá pouze experimentálně.

Němčináři mohou využít nabídky Goethe-Institutu v Praze a jeho dalších osmi licenčních partnerů po celé republice, u kterých bývá cena za jednotlivé certifikáty o vyšší až o několik set korun než osvědčení z jazykových kurzů Goethe-Institutu.

Zkoušky svědčící o úrovni jazykových znalostí z některých dalších jazyků, jako například ruštiny, lze v civilním sektoru skládat na příslušných zastupitelských úřadech. Jejich praktické uplatnění však zpravidla nedosahuje takového rozsahu jako u výše jmenovaných zkoušek.

„Umím dobře anglicky,“ je věta, která o úrovni jazykových schopností dotyčného příliš nevypovídá. Pod pojmem „dobře“ si totiž každý představí něco jiného. Ani ten, kdo žil několik let v zahraničí, nemá zaručeno, že příslušnou zkoušku udělá. Dokladem o úrovni znalostí člověka jsou nejrůznější osvědčení. A proto je na Západě zvykem, že se název zkoušky v nejrůznějších dotaznících a formulářích vždy píše do závorky za znalost jazyka – angl. (Stanag III), nikoli jako u nás jen „pasivně“, či „se slovníkem“, anebo vůbec nic.